

Na prawach rękopisu

Wojciech Kordecki

Przepływy w sieciach transportowych

materiały dodatkowe
dla studentów kierunku Informatyka

Collegium Witelona Uczelnia Państwowa w Legnicy
Legnica 2024

Przedstawione dalej rozwiązanie problemu przepływów w sieciach pochodzi od L. Szamkołowicza, oparte jest na książce [2] i jest nieco odmienne od najczęściej spotykanego w literaturze, na przykład w książkach [1] i [3]. Warto też popatrzeć w internecie na strony [4], [6] oraz [5] i zanalizować podane tam przykładowe implementacje algorytmów.

1 Sieci transportowe

Sformułowanie problemu przepływów w sieciach pochodzi od L. Szamkołowicza, oparte jest na książce [2] i jest nieco odmienne od najczęściej spotykanego w literaturze, na przykład w książkach [1] i [3].

Niech $G = (V, \vec{E})$ będzie grafem skierowanym. Określmy

- $V^-(v) = \{w \in V : (w, v) \in \vec{E}\},$
- $V^+(v) = \{u \in V : (v, u) \in \vec{E}\}.$

Siecią transportową nazywamy trójkę $S = (V, \vec{E}, c)$, w której $G = (V, \vec{E})$ jest spójnym grafem skierowanym, acyklicznym, bez wielokrotnych łuków oraz o dokładnie jednym wejściu s (tzn. $V^-(s) = \emptyset$) i dokładnie jednym wyjściu t (tzn. $V^+(t) = \emptyset$). Ponadto $c : \vec{E} \rightarrow \mathbb{Z}^+$, gdzie $\mathbb{Z}^+$ oznacza zbiór liczb całkowitych nieujemnych. Funkcja c jest *przepustowością* sieci S .

Strumień określa się jako dowolną funkcję $\varphi : \vec{E} \rightarrow \mathbb{Z}^+$ taką, że

$$(A) \quad \varphi(e) \leq c(e) \text{ dla każdego łuku } e \in \vec{E},$$

$$(B) \quad \sum_{u \in V^-(v)} \varphi((u, v)) = \sum_{w \in V^+(v)} \varphi((v, w)), \text{ dla dowolnego wierzchołka } v \in V$$

takiego, że $v \notin s$ oraz $v \notin t$.

Twierdzenie 1.

Jeśli s jest wejściem, a t jest wyjściem sieci S , to

$$\sum_{v \in V^+(s)} \varphi((s, v)) = \sum_{v \in V^-(t)} \varphi((v, t)) = \Phi_\varphi. \quad (1)$$

Liczba Φ_φ występująca po prawej stronie wzoru (1) nazywa się *przepustowością* strumienia φ . *Strumień maksymalny* definiuje się jako strumień o największej przepustowości.

Przekrój $C = (U, W)$ określa się jako parę zbiorów taką, że $U \cap W = \emptyset$, $U \cup W = V$, $s \in U$, $t \in W$. Przekrój jest *normalny*, gdy podgrafy $(U, \vec{R})$ i $(W, \vec{R})$ są spójne. Liczbę

$$P(U, W) = \sum_{\substack{u \in U \\ w \in W}} c((u, w)) = P_C \quad (2)$$

nazywa się przepustowością przekroju (U, W) . *Przekrój minimalny*, to przekrój o najmniejszej przepustowości. Poniższe tw. 2 z roku 1956 pochodzi od Forda i Fulkersona.

Twierdzenie 2.

W dowolnej sieci transportowej, przepustowość strumienia maksymalnego jest równa przepustowości przekroju minimalnego:

$$\max_{\varphi} \Phi_{\varphi} = \min_C P_C.$$

2 Znajdowania przepływów maksymalnych

Niech $l = e_1, e_2, \dots, e_{m-1}$ będzie łańcuchem o ciągu wierzchołków $s = v_1, v_2, \dots, v_m = t$, gdzie albo $e_i = (v_i, v_{i+1})$ albo $e_i = (v_{i+1}, v_i)$. Jeśli $e_i = (v_i, v_{i+1})$, to łuk e_i jest *zgodnie skierowany* z łańcuchem l , a jeśli $e_i = (v_{i+1}, v_i)$, e_i jest *przeciwnie skierowany* do łańcucha l . Łańcuch l jest *nienasycony* przez strumień φ , jeśli dla każdego łuku $e \in l$ zgodnie skierowanego z l jest $\varphi(e) < c(e)$, a dla łuku $e \in l$ przeciwnie skierowanego do l jest $\varphi(e) > 0$.

Twierdzenie 3.

Jeżeli istnieje łańcuch l nienasycony przez strumień φ , to φ nie jest maksymalny.

Dowód. Niech

$$\theta = \min_{i,j} (c(e_i) - \varphi(e_i), \varphi(e_j)), \quad (3)$$

gdzie minimum bierzemy łukach $e_i \in l$ zgodnie skierowanych i łukach $e_j \in l$ przeciwnie skierowanych skierowanych. Określamy nowy strumień

$$\varphi'(e) = \begin{cases} \varphi(e) & \text{dla } e \notin l, \\ \varphi(e) + \theta & \text{dla } e \text{ zgodnie skierowanych z } l, \\ \varphi(e) - \theta & \text{dla } e \text{ przeciwnie skierowanych do } l. \end{cases} \quad (4)$$

Zauważmy, że φ' spełnia (1), czyli φ' jest strumieniem oraz

$$\Phi_{\varphi'} = \Phi_{\varphi} + \theta > \Phi_{\varphi},$$

więc φ nie jest strumieniem maksymalnym. $\square$

Wzory (3) i (4) podają metodę zwiększania strumienia, gdy istnieją łańcuchy nienasycone.

Twierdzenie 4.

Jeżeli sieć transportowa nie zawiera żadnego łańcucha nienasyconego przez strumień φ , to φ jest maksymalny.

Wielokrotnie stosując twierdzenie 3 zwiększamy za każdym razem strumień zgodnie ze wzorem (4). Procedurę zwiększania strumienia kończymy korzystając z twierdzenia 4.

Procedurę znajdowania strumienia maksymalnego rozpoczynamy Algorytmu 1, który wykorzystuje poniższe twierdzenie 5.

Twierdzenie 5.

Warunkiem koniecznym maksymalności strumienia φ jest nasylenie co najmniej jednego łuku e (czyli $\varphi(e) = c(e)$) dla każdej drogi łączącej s i t .

Algorytm 1.

Niech D będzie zbiorem wszystkich dróg łączących s z t .

1. Niech $d_1 = (e_1^1 \dots, e_{m_1}^1) \in D$. Określamy $\varphi_1(e_i^1) = \min_i c(e_i^1)$ dla $e_i^1 \in d_1$ oraz $\varphi(e) = 0$ dla $e \notin d_1$.
2. Niech $d_j = (e_1^j \dots, e_{m_1}^j) \in D$ oraz d_j nie zawiera łuków nasyconych przez φ_{j-1} . Określamy

$$\varphi_j(e_i^j) = \varphi_{j-1}(e_i^j) + \min_i (c(e_i^j) - \varphi_{j-1}(e_i^j))$$

dla $e_i^j \in d_j$ oraz $\varphi_j(e) = \varphi_{j-1}(e)$ dla $e \notin d_j$. Powtarzamy ten krok dla wszystkich dróg z D .

Następny algorytm znajduje kolejne łańcuchy nienasycone i parametr θ , aby zastosować wzór (3).

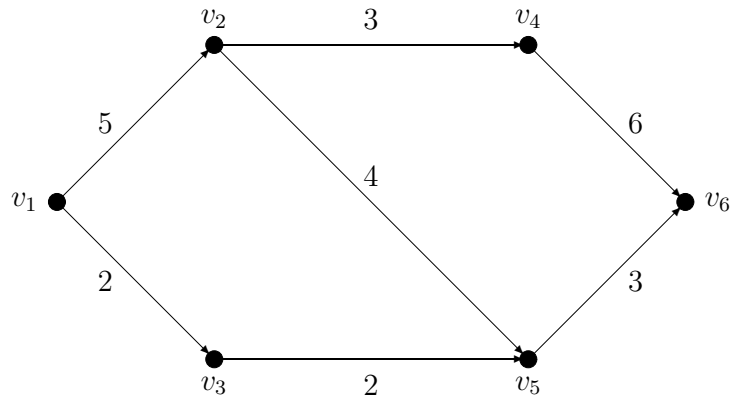
Algorytm 2.

Wierzchołki $v_0 = s, v_1, \dots, v_{m_1} = t$ otrzymują indeksy N i θ .

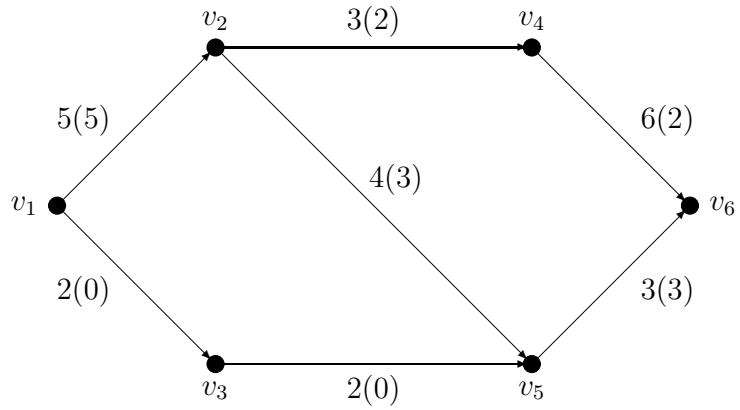
1. $N(v_0) = 0, \theta(v_0) = \infty$. Pozostałe wierzchołki nie posiadają indeksów.
2. Niech Ω będzie zbiorem wierzchołków posiadających indeksy. Mamy dwie możliwości:
  - (a) $v_j \in V^+(v_i) \setminus \Omega, c((v_i, v_j)) - \varphi((v_i, v_j)) > 0 \implies N(v_j) = i, \theta(v_j) = \min\{\theta(v_i), c((v_i, v_j)) - \varphi((v_i, v_j))\},$
  - (b) $v_j \in V^-(v_i) \setminus \Omega, \varphi((v_i, v_j)) > 0 \implies N(v_j) = i, \theta(v_j) = \min\{\theta(v_i), \varphi((v_i, v_j))\},$
3. Jeżeli $t \in \Omega$, to istnieje łańcuch nienasycony ($v_0 = s, v_1, \dots, v_{m-1} = t$), w którym $i_{k-1} = N(v_{i_k})$ oraz $\theta = \theta(t)$.

Przykład.

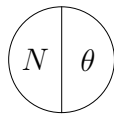
- Na łukach w sieci na rys. 1 są podane przepustowości.
- Wykonujemy algorytm dla kolejnych dróg $(v_1, v_2, v_4, v_6), (v_1, v_2, v_5, v_6), (v_1, v_3, v_5, v_6)$, co przedstawia rys. 2. Wszystkie drogi są nasycone i otrzymujemy strumień $\Phi_\varphi = 5$.
- Modyfikujemy przepływ: wierzchołki otrzymują indeksy (rys. 3) i na rys. 4 jest przedstawiony łańcuch nienasycony $(v_0, v_3, v_5, v_2, v_4, v_6)$.
- Modyfikujemy przepływ (rys. 5) i otrzymujemy $\Phi_\varphi = 6$.

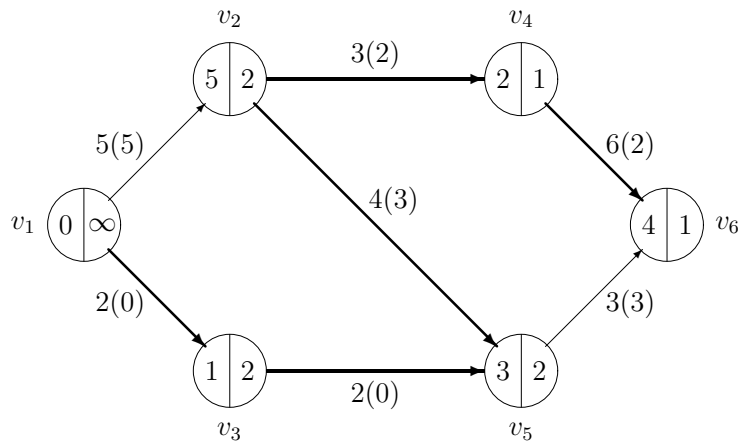
Rysunek 1: Sieć z podanymi przepustowościami

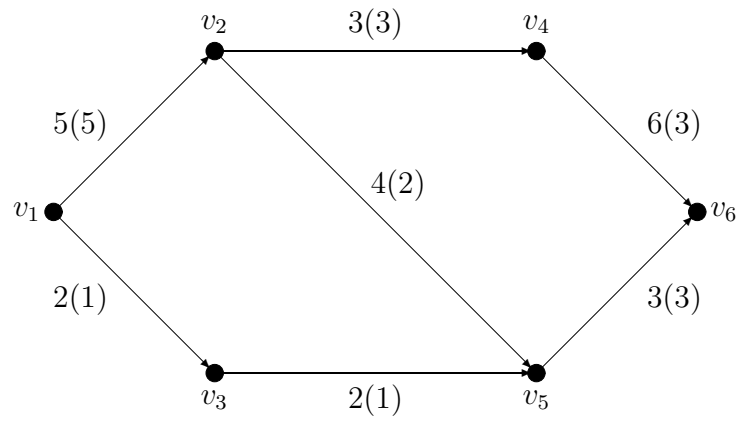
Rysunek 2: Strumień $\Phi_\varphi = 5$

Rysunek 3: Znajdowanie łańcuchów nienasyconych

Rysunek 4: Łańcuchy nienasycone

Rysunek 5: Strumień maksymalny $\Phi_\varphi = 6$

Literatura

- [1] T. H. Cormen, C. E. Leiserson, R. L. Rivest, C. Stein, *Wprowadzenie do algorytmów*, wydanie 2, WNT, Warszawa 2004.
- [2] W. Kordecki, A. Łyczkowska-Hanćkowiak, *Matematyka dyskretna dla informatyków*, Helion 2018, rozdz. 5.
- [3] W. Lipski, *Kombinatoryka dla programistów*, WNT, Warszawa 2009.
- [4] https://en.wikipedia.org/wiki/Ford%E2%80%93Fulkerson_algorithm
- [5] <https://www.geeksforgeeks.org/ford-fulkerson-algorithm-for-maximum-flow-problem/>
- [6] <https://brilliant.org/wiki/ford-fulkerson-algorithm/>